

zachten sjanker, weerstand biedend aan alle behandeling werd zeer snel met een auto-vaccin genezen. Twee fraaie afbeeldingen.

KOOPMAN

Archives of Dermatology and Syphilology. 1920, No. 4.

F. W. TANNER and B. FEUER. *Cultural studies on an infection of the skin by endomyces albicans*. — De aandoening begon als een speldekop groot miliair abscesje aan de laterale zijde van den vingernagel. Er kwamen hardnekkig nieuwe miliaire abscesjes bij. In den etter werd microscopisch en door te kweken endomyces albicans aangetoond. Röntgenstralen gaven voorbijgaande genezing (met afbeeldingen).

M. F. ENGMAN. *A peculiar fungus infection on the skin*. — De huidaandoening op de vulva en dijen geleek volkomen op die door epidermophyton inguinale veroorzaakt. Onder beide borsten bevond zich een op eczema intertriginosum gelijkende uitslag. De behandeling had weinig gevolg. MOORE herkende als oorzaak een moniliavorm, vermoedelijk botrytis (met afbeeldingen).

F. D. WEIDMAN. *Necropsy findings in a case of congenital scleroderma and sclerodactylia*. — De huidverharding van het 15 dagen oud geworden kindje bleek zuiver onderhuidsch te zijn. Differentiale diagnostiek tusschen sclerema en scleroderma neonatorum. Vele microphotographische afbeeldingen.

W. H. GOECKERMANN. *Congenital ectodermal defect, with report of a case*. — Ontbreken van tanden, lanugoharen, zweetklieren, smeerklieren, enz.. De patiënten zien er uit, alsof zij aangeboren syphilitisch waren. Afbeeldingen.

U. J. WILE. *Syphilis of the kidney, ureter and suprarenal*. — Overzicht van de verschillende syphilitische aandoeningen dier organen, met vermelding van klinische verschijnselen herkenning en behandeling.

L. B. KINGERY. *Saturation in Roentgen therapy*. — Verhouding tusschen biochemische massareacties en veranderingen in de weefsels.

L. H. JACOB. *Treatment of chancroid with the high frequency vacuum electrode and copper sulphate solution*. — Van 52 gevallen genazen 32 in twee weken, 7 in drie en 6 in vijf drie tot vijf weken, 4 kregen bubonen. Geen vergelijking is getrokken tusschen deze behandeling en de stralenbehandeling.

W. A. PUSEY. *A case of acquired circumscribed hyperhidrosis*. — De rugzijde van rechter hand en onderarm scheidden beide aanhoudend zweet af. De tint van de huid was bleekrood. Genezing met 25 pCt. oplossing van aluminiumchloride, op de aangetaste plaats aangewend.

S. MENDES DA COSTA.

BOEKAANKONDIGINGEN.

Die Geschlechtskälte der Frau (eine Psychopathologie des weiblichen Liebeslebens) von Dr. WILHELM STEKEL, Nervenarzt in Wien. Uitg. URBAN & SCHWARZENBERG, Berlin & Wien, 1920. Prijs 40 mark.

Ziehier het derde deel van STEKEL's serie: „Störungen des Trieb- und Affektlebens”.

De z.g.n. frigiditeit der vrouw is een zeer belangwekkend onderwerp, juist omdat wij van het intiemere sexueele leven der vrouw nog zoo bedroefd weinig weten.

Voor eenigen tijd kondigde collega STUURMAN in ditzelfde *Tijdschrift*, het boek van de vrouwelijke arts VON KEMNITZ, getiteld „Erotische Wiedergeburt” aan. Het feit, dat een vrouw meer kans heeft een goed inzicht in deze zaken te bezitten, vermindert niet de waarde van STEKEL's werk, omdat hij de uitingen van verschillende vrouwen,

bijv. in den vorm van een levensbiecht, opteekende, en, wat meer zegt, de dyspareunie ook psycho-analytisch behandelde. Het is dan ook, sedert de psycho-analyse haar intrede deed, dat wij den weg vonden naar die diep verborgen bronnen van het vrouwelijk gevoelsleven. Ik durf zeggen, dat dit, voor onze patiënten en tenslotte voor de vrouw in het algemeen, een zegen is, want veel, heel veel zelfs werd en wordt nog ontbeerd en in stilte geleden, door gedeeltelijke of geheele onwetendheid op dit gebied.

STEKEL noemt ook het boek van VON KEMNITZ, maar is er slecht over te spreken. Hij vindt, dat zij tot de meest zonderlinge beschouwingen komt, o.m. dat frigiditeit een biologisch noodlot en geen afwijking zou zijn. Het valt te betreuren, dat beide schrijvers tot een zoo uiteenlopend oordeel komen. Vermoedelijk ligt de oorzaak hierin, dat de psycho-analyse hier toch nog betrouwbaarder gegevens verschaft dan welke andere studiewijze ook.

Overigens stelt STEKEL in hoofdzaak feiten vast, die de praktijk hem bood. Hij philosopheert niet, zooals hij het zelf uitdrukt. Volgens STEKEL is de dyspareunie enkel een verschijnsel, waarvan de oorzaak moet gezocht worden in traumata en conflicten van het zieleleven der vrouw. Veel draagt daartoe bij de verdringing in de jeugd, gevolg van opvoeding, verkeerd inzicht en onwetendheid. Dyspareunie beteekent eenvoudig: „*ik wil niet*”. Theoretisch moeten dus alle lijderessen te genezen zijn. Bij velen wordt dat dan ook inderdaad bereikt.

Het lijvige boek bevat zeer uitgebreide stukken analyse, behandelt verder: de liefde op het eerste gezicht, de individueele voorwaarden om te kunnen liefhebben, het sexueele trauma, de infantiele fixaties, den strijd der geslachten, de ingebeelde liefde, den wil tot onlust enz.. De leek, en daartoe behooren voorloopig nog de meeste artsen, zal, vooral in de stukken analyse, zijn bekenden twijfel voelen opkomen. Inderdaad is het soms moeilijk om de slotsommen te aanvaarden, aangezien o.a. de droomuitlegging, vooral met het oog op de symboliek, wel eens op een wat vluchtige vertaling lijkt. Maar dat is nu eenmaal STEKEL's opvatting. Men zou het aldus kunnen uitdrukken: er is te weinig „verklarende leiding” in de besprekingen, een fout die men steeds nog in de psycho-analytische geschriften vindt. Het moet alles te veel „vanzelf spreken”. Dat gaat enkel op voor ingewijden.

Liever dan over onderdeelen uit te weiden of te willen beoordeelen, in hoeverre STEKEL het bij het rechte eind heeft, wil ik dit boek bij onze lezers warm aanbevelen. Men vindt er toch zeer veel in, dat tot denken aanleiding geeft, een menigte gegevens, veelal van zóó intiemen aard, als men nog zelden in onze geneeskundige literatuur aantreft. Daarin ligt dan ook juist de waarde.

STEKEL durft het neer te schrijven, op gevaar af, dat minderwaardigen het als pornographie zullen genieten.

Maar het is nu eenmaal een feit, dat die vermaledijde sexualiteit, op allerlei wijzen, groot onheil brengt onder de menschen, maar even waar, dat kennen en begrijpen tot opheffing van dat groote leed kunnen leiden.

Het doet er minder toe, of STEKEL's beschouwingen steeds juist

zijn. Op dit gebied is nog te weinig gearbeid om van bezonken en goed gegroundveste wetenschap te mogen spreken. Het zijn eerder studies, voor discussie vatbaar, eerste schreden op de kronkelpaden van dit moeilijke, onontgonnen en tot voor korten tijd geschuwde en gesmade terrein.

Het belangrijke van dit boek blijft dan ook het diepgaande inzicht, dat STEKEL ons geeft in het ontstaan en wezen der dyspareunie en het feit, dat hij ongekeerde perspectieven opent bij de bestrijding dezer afwijking. In het bijzonder moeten deze vraagstukken den vrouwenartsen ter harte gaan. Te veel toch wordt er nog *physisch* behandeld in de gevallen, waar een *psychische* behandeling aangewezen is. In dit opzicht zou ik bijv. op het verschijnsel vaginismus willen wijzen, dat in verschillende gevallen enkel veroorzaakt wordt door den zielstoestand, waarin de patiënte verkeert. Daarover vinden wij ook volkomen overtuigende gegevens bij STEKEL.

Te veel is men tevreden met het eenvoudig stellen der diagnose, te weinig wordt, althans bij die afwijkingen waar de psyche de voornaamste rol speelt, gevraagd naar de oorzaak der verschijnselen. Wij moeten niet volstaan met te vragen, *wat* er is, doch ook zoeken, *waarom* het er is. STEKEL laat ons dat deugdelijk voelen en op goede gronden. De behandeling zal op dit gebied geheel nieuwe wegen moeten inslaan.

A. VAN DER CHIJS.

Festschrift für HERMANN KUHN. Band XLIII van *Zeitschrift für Augenheilkunde*. Berlijn, S. KARGER, 1920.

De bekende oogheekundige H. KUHN is 14 April 70 jaar geworden.

Na 4 jaar assistent in de oogheekundige kliniek te Heidelberg en één jaar privaat-docent aldaar geweest te zijn, werd hij in 1880 reeds op 30-jarigen leeftijd directeur der universiteitsoogenkliniek te Jena, vanwaar hij in 1892 naar Koningbergen ging; in 1907 volgde hij TH. SAEMISCH te Bonn op.

KUHN heeft vooral naam gemaakt door zijn publicaties op het gebied der operatieve oogheekunde. De door hem ingevoerde bedekking van oogwonden met conjunctiva heeft talloze oogen gered; deze methode is in den wereldoorlog door alle partijen toegepast en mag zeker tot de grootste verbeteringen in de operatieve oogheekunde gerekend worden.

Ook op ander gebied was KUHN met vrucht werkzaam; zijn klassiek werk over granulose of Egyptische oogontsteking en de vele verbeteringen der behandelingsmethoden dier ziekte, welke hij aangaf, zijn bekend bij alle oogartsen. Het grensgebied der neusen oogartsen, de bijholten van neus en oogkas, werd door KUHN met goed gevolg betreden; zelfs gaf hij een operatiemethoden ter genezing van etterige ontsteking van den voorhoofdsboezem aan, welke langen tijd ook door de rhinologen gebruikt werd.

Geen wonder dan ook, dat vele leerlingen en vrienden van dezen onvermoeiden werker hem wilden eeren, hetgeen geschied is in den vorm van de uitgave van een feestbundel als 43sten Band van het